

Tekst gwarowy — Kuniów 3

Autor: Monika Kresa

Nagranie: Monika Kresa, Ewa Kurowska. Przepisanie i opracowanie: Monika Kresa. Weryfikacja: Halina Karaś.

{smoothgallery image=F7204.jpg&caption=Antoni Sobania&title=Antoni Sobania} Informator: Antoni Sobania – urodził się w 1946 roku w Kuniowie. Ma wykształcenie zawodowe, prowadzi gospodarstwo rolne. Jako młody człowiek wyjeżdżał do pracy do Niemiec, zna język niemiecki, spędził tam ok. 1,5 roku. Działa na rzecz propagowania kultury śląskiej, jest lokalnym kabarecistą.

Śląskie wesele {vm}T723.mp3|L{/vm}

{tt} = już ja. Udźwięczniająca fonetyka międzywyrazowa. Mazurzenie, tu ż > z. Charakterystyczna dla Śląska północnego wymowa dwugłoskowa (dyftongiczna) a pochylonego jako oł. |Juz joł{/tt} nie {tt} = pamiętam. Wąska (zwężona) wymowa ę jako yn po spółgłosce miękkiej, a przed spółgłoską zwartą. Wymowa a pochylonego jeszcze bardziej ścieśniona i utożsamiona z o. |pamiyntom{/tt}, albo i {tt} = będąc. |budca{/tt} małym {tt} = dzieckiem. Wymowa zwężona e przed spółgłoską nosową. |dzieckieym{/tt}. Teraz jak sie jedzie, założmy już młody pan do młodej pani, ni. {tt} = kiedyś ja. Udźwięczniająca fonetyka międzywyrazowa. Wymowa a pochylonego jednogłoskowa, ścieśniona i utożsamiona z o. |Kiedyz jo{/tt} był na takim weselu w Zymbowicu, fakt, że on jechoł tez {tt} = bryczką. Mazurzenie, tu cz > c. Wymowa wąska (zwężona) wygłosowej nosówki ą jako u nosowego. |bryckun{/tt}, nie bryczką, ino bryckun, {tt} = końmi. Zanik zwarcia ń przed spółgłoską nosową m, stąd ń > j. Wymowa o pochylonego przed spółgłoską nosową jako ó. |kójmi{/tt}, to {tt} = zaciągnęli. Charakterystyczne dla wielu gwar polskich pominięcie przyrostka nę w czasie przeszłym. |zaciągli{/tt} go siedymdziesiąt pięć razy. Zwyczaj, {tt} = nie. Zwężenie artykulacyjne e do i. |ni{/tt}, ze musi sie wykupić, cy, cy jakoś, to tak powie przekupić, {tt} = żeby. Mazurzenie, tu ż > z. |zeby{/tt} go przepuścili, o, to moze lepsc {tt} = sformułowanie. Udźwięcznienie wewnątrzwyrazowe. |zwormułowanie{/tt} {tt} = będzie. Szeroka wymowa śródgłoskowej samogłoski nosowej ę po spółgłosce twardej, a przed spółgłoską zwartą miękką jako ań. |bańdzie{/tt} przekupić, zeby, no... I to siedymdziesiąt pięć razy, wiemy dokładnie, bo miał dwie {tt} = skrzynie. Typowe dla Śląska i części Małopolski południowej zachowanie dawnego i w grupie rzi. |skrzynie{/tt} takie zero trzydzieści chyba były takie butelki, po trzydzieści sztuk, jesce pietnaście butelek półlitrowych juz {tt} = potem. Wymowa nosowego y na miejscu em, czyli powstanie wtórnej nosówki w wygłosie. |potyn{/tt} z {tt} = z wesela. Wymowa a pochylonego jednogłoskowa, ścieśniona i utożsamiona z o. |weselo{/tt}. Co potyn? No w domu jest tak zwane bogosławieństwo. Nołprzód sie tam {tt} = wyprasza. Charakterystyczna dla Śląska północnego wymowa dwugłoskowa (dyftongiczna) a pochylonego jako oł (tu 2 razy). Mazurzenie, tu sz > s. |wyprołsoł{/tt}, ni. I tam sie takie, takie, o, to, jo to nawet mom napisane, dokładnie, ze sie tak gołdo, ze Pan Bóg, człowiekowi na poczuntku było źle na świecie samemu, ze Pan Bóg mu stworzył {tt} = Ewę. Szeroka wymowa wygłosowej samogłoski nosowej ę z całkowitą utratą nosowości (denazalizacją), stąd ę > a i spowodowane tym utożsamienie się biernika lp. rzeczowników żeńskich zakończonych na -a z mianownikiem. |Ewa{/tt}, ni i ty ześ tez tak szukoł, o ześ znalaz taką Ewa, i {tt} = dzisiaj. Wymowa a jako e przed jotą, czyli przejście wygłosowego -aj > -ej. |dzisiej{/tt} ześ sie tu pojać ją za żona, no ji, potyn casami jesce tez takie zwyczajne {tt} = są. Rozłożona (asynchroniczna) wymowa wygłosowej samogłoski nosowej ą w wygłosie jako om. |som{/tt}, o to niby, jo zech jo {tt} = robiłem. Końcówka -ch w 1. os. lp. czasu przeszłego pochodząca z dawnego aorystu (ruchoma) przyłączona do partykuły, a nie czasownika. |robił{/tt}, no to musi sie wykupić {tt} = młody. Uproszczenie grupy spółgłoskowej ze słabym ł, mł = m. |mody{/tt} pon, nie. Nie, moze nie wykupić, zapłacić za tą młodą panio, ni. Taca, no ji to, ale my to mómy naprzód uzgodnione, z niem, i noprzód tam {tt} = rzuci. |ciepnie{/tt} pora {tt} = drobników. Charakterystyczna dla Śląska północnego wymowa dwugłoskowa (dyftongiczna) a pochylonego jako oł. |drobniółków{/tt}, ni. Potyn grubse, no a potyn jag juz na {tt} = końcu. Wymowa o jako ó przed spółgłoską nosową ń, czyli wąska wymowa grupy oN jako óN. |kóńcu{/tt} ni, ino teroż jest tako moda, ze juz {tt} = pierwej. Pochylone e i zwężenie artykulacyjne e do y przed jotą. |pieyrwyj{/tt} były marki, ciepali, ni, a teraz juz euro, niy. I {tt} = rzuca. |ciepią{/tt} no. No i to pon jesce tyz takoł zwyczaj, tako moda buła, po śląsku nie zwyczaj, ino moda, ze przyprowadzało mu sie jakoś staroł baba, ni obrażając kobiet, no baba ni, gołdom tag jag jest, bo u nos sie nie gołdo żona, ino {tt} = kobieta. Zachowanie e pochylonego jako gloski pośredniej między e i y. |kobieyta{/tt} abo baba, nie. Garbato, wies, co to wygląda jak joł, takie {tt} = zęby. Szeroka wymowa śródgłoskowej samogłoski nosowej ę po spółgłosce twardej, a przed spółgłoską zwartą jako am. |zamby{/tt} rozumies, ze, ze z {tt} = z makaronu. |nudli{/tt}. No i ale on sie nie godzi na to, no to przyprowadzoją mu tedy ta młodoł pani, ni. Potyn klynkają, i {tt} = ojcowie (‘rodzice’). Prelabializacja, czyli poprzedzenie samogłoski o

w nagłosie u niezgłoskotwórczym (zapisywanym jako ł).|tojcowie{/tt} z jednej i z drugiej strony ni, udzielają błogosławieństwa, no, i tam, kiedyś {tt} = bryczkami. Mazurzenie, tu cz > c. W narzędniku lmn. rzeczowników dawna końcówka liczby podwójnej -oma z przejściem o w u spowodowanym wpływem spółgłoski nosowej m.|bryckuma{/tt} jachali, kiedyś to jesce młode {tt} = młodzi państwo jechali. Zachwianie kategorii męskoosobowości. |państwo{/tt}, jeachało kolaso, to jest nie wiem, cy {tt} = wiecie. Pochylone e wymawiane jako głoska bliska y. Końcówka -ta w 2. os. lmn. czasu terażniejszego pochodzi z dawnej liczby podwójnej.|wiyta{/tt}, kolasa, szybko, bo ja też nie {tt} = umiem. Końcówka 1. os. l. poj. czasu terażniejszego -ę, jak w wielu gwarach polskich (nie ogp. -em), tu wymawiana szeroko i z utratą nosowości, stąd -a.|umia{/tt} teraz po polsku {tt}= powiedzieć.|pedzieć{/tt}, co to jest. To jest te zabudowane, czarne, wieys. No, a potyn w kościele wiadomo, wszyńdzie jednako, potyn, co jesce z takich zwyczajów, nie wiem, cy to jest {tt} = wszędzie. Wymowa szeroka śródgłosowej samogłoski nosowej ę jako an przed spółgłoską zwartą. Wymowa niejednolita, por. wcześniej wszyńdzie – wymowę wąską, zwężoną nosówki ę po spółgłosce stwardniałej.|wszańdzie{/tt} praktykowane, po wyjściu z kościoła to, że tam sypiom, tam jesce owies cy pinioundze, owszym, to teraz juz sie tez robi, owies nie, ino pinioundze, ale to nie jest zwyczaj miejscowy.